אבטחת מערכות מידע

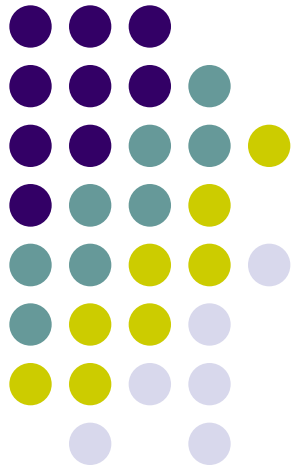

מרצה: שי שקרוב

נושאי השיעור

- גורמי הסיכון למערכות מידע
- תהליך ניהול הסיכונים
- מודל טבעת האבטחה

גורמי הסיכון למערכות מידע

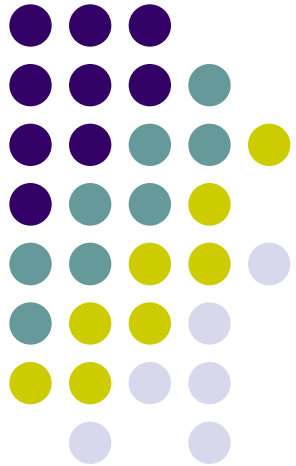

גורמי הסיכון למערכות מידע

- הגדרה:
  - מכלול הפעולות שעל הארגון לנקוט ע"מ להבטיח את תקינות פעולתה של מ"מ בארגון.
- הבעיה:
  - יישוב הקונפליקט בין הרצון לאפשר נגישות ושימוש מרבי במשאבי המערכת לבין הרצון להגן עליהם.
- גורמי סיכון:
  - נזקי טבע (שטפון, רעידת אדמה)
  - בני אדם (בשוגג או במזיד)
  - גורמים תפעוליים (הפסקת חשמל, נפילת מתח)

גורמי הסיכון למערכות מידע

- סיכונים פנימיים וחיצוניים
  - סיכון פנימי: נגרם ע"י גורם בתוך החברה
  - סיכון חיצוני: ע"י גורם זר
- סיכונים מוחשיים ולא-מוחשיים
  - סיכון מוחשי: למשל נזקים למחשבים, נזקים לקבצים
  - נזק לא מוחשי: לדוגמא פגיעה במוניטין

תהליך ניהול הסיכונים

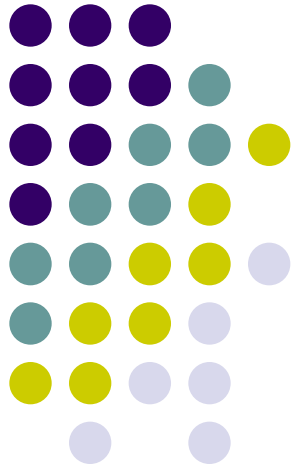

תהליך ניהול הסיכונים

1. זיהוי הסיכונים
2. הערכת חומרת הסיכון וההסתברות לסיכון
3. בחירת שיטת הטיפול בסיכון
4. ניהול שוטף של פונקצית ניהול הסיכונים של מערכות המידע

תהליך ניהול הסיכונים
1. זיהוי הסיכונים

- סקר מקיף המתייחס לכל תחומי הסיכון האפשריים:
  - סביבה פיסית: מיקום האתרים, שכנים, מזג אויר, אספקת חשמל, כניסות למבנים
  - תקשורת: אמינות, גיבוי, אבטחה ונוהלי בקרה
  - תוכנה וחומרה: הסכמי אחזקה, אמינות, תמיכת ספקים, תיעוד וגיבוי
  - תפעול: נהלי גיבוי, אבטחת נתונים, בקרת קלט פלט, בקרה מינהלית
  - כ"א: נהלי הכשרה, קידום, פיטורין
  - חוזים: עם ספקים ולקוחות
  - חוקים ותקנות: צנעת הפרט, חבות מוצרים, פרטיות, לשון הרע

תהליך ניהול הסיכונים
2. הערכת חומרת הסיכון

- הערכת חומרת הסיכון:
  - כימות הנזקים
    - סיכון מוחשי
    - סיכון לא מוחשי
- הערכת ההסתברות להתרחשות הנזק
- תוחלת הנזק: מכפלת ההסתברות לנזק בחומרת הסיכון

תהליך ניהול הסיכונים
3. בחירת שיטת הטיפול בסיכון

- **חמיקה מסיכון**. המנעות מפעילות יוצרת סיכון
  - העברת הפעילות לקבלן משנה
- **אימוץ הסיכון.** לקחת סיכון ולשלם אם יתרחש
  - לא לעשות ביטוח
- **הקטנת הסיכון.** פעולות להקטנת חומרת הנזק לאחר התרחשותו (לא על ההסתברות)
  - התקנת דלתות חסינות אש
- **העברת הסיכון.**
  - ביטוח; חכירה

תהליך ניהול הסיכונים
4. ניהול שוטף של הסיכונים

- ניהול שוטף של פונקצית ניהול הסיכונים של מערכות המידע
  - מינוי אדם או יח' לטיפול שוטף בנושא
  - מכין תכנית אבטחה ומיישם אותה

מודל טבעת האבטחה

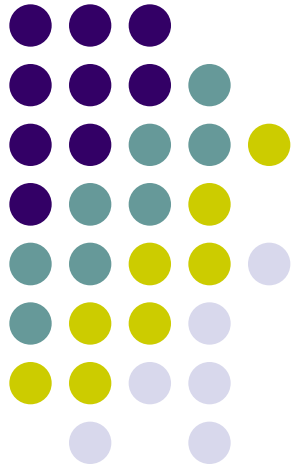

מודל טבעת האבטחה

- מתאר 6 תחומים המקיפים את התחומים השונים בהם יש לטפל כדי ליצור הגנה שלמה של מ"מ:

1. אבטחה פיסית
2. בקרת גישה
3. אבטחת נתונים
4. אבטחת תוכנה
5. אבטחת תקשורת ואבטחת האינטרנט
6. נהלי אבטחה ואמצעי הגנה בלתי ישירים

מודל טבעת האבטחה

- רמת האבטחה של מ"מ בארגון נקבעת עפ"י החוליה החלשה בטבעת.
- האבטחה צריכה לענות על שני צרכים סותרים:
  - שמירה על פעילות תקינה של המערכת
  - אי התערבות בפעילות השוטפת של המערכת
- עלות האבטחה צריכה להיות קטנה מהנזקים

מודל טבעת האבטחה
1. אבטחה פיסית

- כנגד סיכונים המאיימים על התקינות הפיסית של מערכות המידע
- סיכונים אפשריים:
  - פגעי טבע (ברק, שיטפון, שרפה, רעידת אדמה, ...)
  - גורמים תפעוליים (הפסקת חשמל, נפילת מתח, פיצוץ, ...)
  - גורמי אנוש (גניבה, השחתה, חבלה, ...) ע"י גורמים חיצוניים או פנימיים.

מודל טבעת האבטחה
1. אבטחה פיסית

- ההתמודדות היא ע"י בחירת אתר מתאים, מיגונו והפעלת ציוד התרעה נגד הסיכונים האפשריים.
- דוגמאות:
  - פגעי טבע – שריפה
    - מניעה: בניית חדר מחשבים חסין אש
    - הקטנת נזק: התקנת גלאי אש
  - פגעי טבע - שיטפון
    - מניעה: בחירת אתר גבוה ולא במקום מועד לשטפונות
    - הקטנת נזק: איטום קירות וגגות של חדרי מחשב

מודל טבעת האבטחה
2. בקרת גישה

- בקרת הגישה למידע, לתכניות ולמשאבי הרשת
- בקרת הגישה מתבצעת ע"י:
  - וידוא זהות
  - הרשאות

מודל טבעת האבטחה
2. בקרת גישה – וידוא זהות

- וידוא זהות מתבצע ע"י אחד מהאמצעים הבאים, או שילובים שלהם:
  - דבר שהמשתמש יודע
    - סיסמאות (ראשונית- מערכת הפעלה; שניונית- מסד נתונים ויישומים);
  - דבר שברשות המשתמש
    - כרטיס מגנטי, כרטיס חכם, Secure ID
  - זיהוי פיזי של המשתמש
    - טביעת אצבע, קול, חתימה, מבנה קשתית העין, ...

מודל טבעת האבטחה
2. בקרת גישה – הרשאות

- המערכת צריכה להיות מסוגלת לדעת מי רשאי לגשת לאיזה מידע. נעשה ע"י:
  - רשימת בקרת גישה - רשימה המפרטת את רשימת המורשים לכל משאב (דומה לעץ)
  - מטריצת בקרת גישה (גישה טבלאית. ציר אחד מתאר משאבים השני משתמשים)

מודל טבעת האבטחה
3. אבטחת נתונים

- אבטחת נתונים (באחסון ובהעברה)
  - גיבויים ומניעת עומס יתר
  - הצפנה ופענוח: (מפתחות פרטיים; מפתחות ציבוריים)
  - אבטחת מסדי נתונים:
    - שלמות מסד הנתונים; שלמות פריטי המידע; מעקב; בקרת גישה; זיהוי משתמשים; זמינות נתונים (התאוששות).

מודל טבעת האבטחה
4. אבטחת תוכנה

- חשיפה לפגיעה לא מכוונת
  - שגיאות תכנות (באגים)
  - הגנה בתהליך התכנות
- חשיפה לפגיעה מכוונת
  - וירוס, סוס טרויאני, דלתות נסתרות
  - ההגנה הנפוצה היא באמצעות תוכנות אנטי וירוס.
  - מניעת הדבקה, אבחון הדבקה, ואחזור (טיפול בהדבקה)

מודל טבעת האבטחה
5. אבטחת תקשורת

- אבטחת קוי התקשורת והנתונים המועברים
- הסיכונים:
  - זליגה- גורם לא מורשה מגיע לנתונים
  - הפסקה- הפרעה לקו התקשורת הגורמת לאובדן נתונים או לאי זמינותם
  - שינוי- שיבוש או שינוי נתונים ע"י גורם לא מורשה
  - זיוף- השתלת נתונים ע"י גורם לא מורשה
- פתרונות טכניים/ פיסיים (שימוש בקוי תקשורת בטוחים יותר, איתור מכשירי ציטוט)
- אמצעי זיהוי ואימות (בין הלקוח לשרת).

מודל טבעת האבטחה
5. אבטחת תקשורת

- אבטחת האינטרנט - אבטחת מ"מ של הארגון; אבטחת נתוני המשתמש
- 5 מנגנוני אבטחה:
  - אישור זיהוי המשתמש ואימותו, או שימוש בחומות מגן firewall
  - הרשאה (פרוטוקול שירות החיוג למשתמש לזיהוי מרחוק), או firewall
  - הגנה על הנתונים - סודיות להגנה מפני חשיפה לא מורשית (הצפנה. פרוטוקולים: SSL; SET)

מודל טבעת האבטחה
5. אבטחת תקשורת

- 5 מנגנוני אבטחה (המשך):
  - הגנה על נתונים- שלמות לצורך איתור שינויים בלתי מורשים (הצפנה דומה לזיהוי)
  - בקרה דיווחים בלתי תלויים על פעילויות תקשורת, מסייעים לבדיקת יעילות האבטחה ולאתר פעולות חשודות
    - ע"י ניטור הפעילויות ומתן התראות על חריגים;
    - אפשר להשתמש במלכודות

מודל טבעת האבטחה
6. נהלי אבטחה

- אמצעי אבטחה לא ישירים, להתאוששות לאחר שקו ההגנה הראשון נפרץ:
  - ביטוח
  - גיבוי
  - תכנית מותנית לשעת חירום

מודל טבעת האבטחה
6. נהלי אבטחה

- ביטוח
- השקעה באבטחת מ"מ תקטין את הפרמיות
- גיבוי
- צריך לקחת בחשבון: עלות הגיבוי, התועלת מהגיבוי, את הצורך בהתאוששות מהירה (תלוי בסביבת הפירמה)
- כוללת גיבוי: לחומרה, לתוכנה, לקווי תקשורת, לנתונים (קבצים), ולנושאי תפעול.

מודל טבעת האבטחה
6. נהלי אבטחה

- גיבוי לחומרה
- מחשבים כפולים (באותו אתר)
- אתר קר (תשתית חליפית מוכנה ללא המחשב. במקרה אסון מביאים מחשב ואת הגיבויים)
- אתר חם (תשתית חליפית מלאה. באסון מביאים את הגיבויים)
- אתר לוהט (אתר חליפי זהה למקורי. הפעילויות מתבצעות בשני האתרים במקביל)

מודל טבעת האבטחה
6. נהלי אבטחה

- גיבוי לתוכנה ולנתונים
- שומרים את הגיבויים באתר נפרד.
- 4 חלקי לגיבוי:
  - גיבוי מקיף (תקופתי);
  - גיבוי סלקטיבי (של קבצים שעודכנו לאחרונה, יומי);
  - אחסון דורות של גיבויים;
  - קובץ יומי המתעד את כל הפעולות מאז הגיבוי הסלקטיבי האחרון.

מודל טבעת האבטחה
6. נהלי אבטחה

- גיבוי לקווי תקשורת
- קו תקשורת חלופי
- רשת תקשורת בה שני מסלולים לפחות בין כל שתי נקודות
- שימוש ברשת ציבורית

מודל טבעת האבטחה
6. נהלי אבטחה

- גיבוי לנושאי תפעול
- גיבוי למערכות התומכות במחשוב
  - גילוי אש
  - גילוי מים
  - מזגן
  - וכו'

מודל טבעת האבטחה
6. נהלי אבטחה

- תכנית מותנית לשעת חירום. התכנית כוללת:
  - תכנית חירום
    - מהן הפעולות אותן יש לבצע בעת אסון (למשל מה לעשות בשרפה)
  - תכנית התאוששות
    - מהן הפעולות שיש לבצע לאחר האסון כדי להחזיר את יכולת עיבוד הנתונים מהר
    - מהן הפעולות הדרושות לשיקום אתר המחשבים והציוד שנפגע

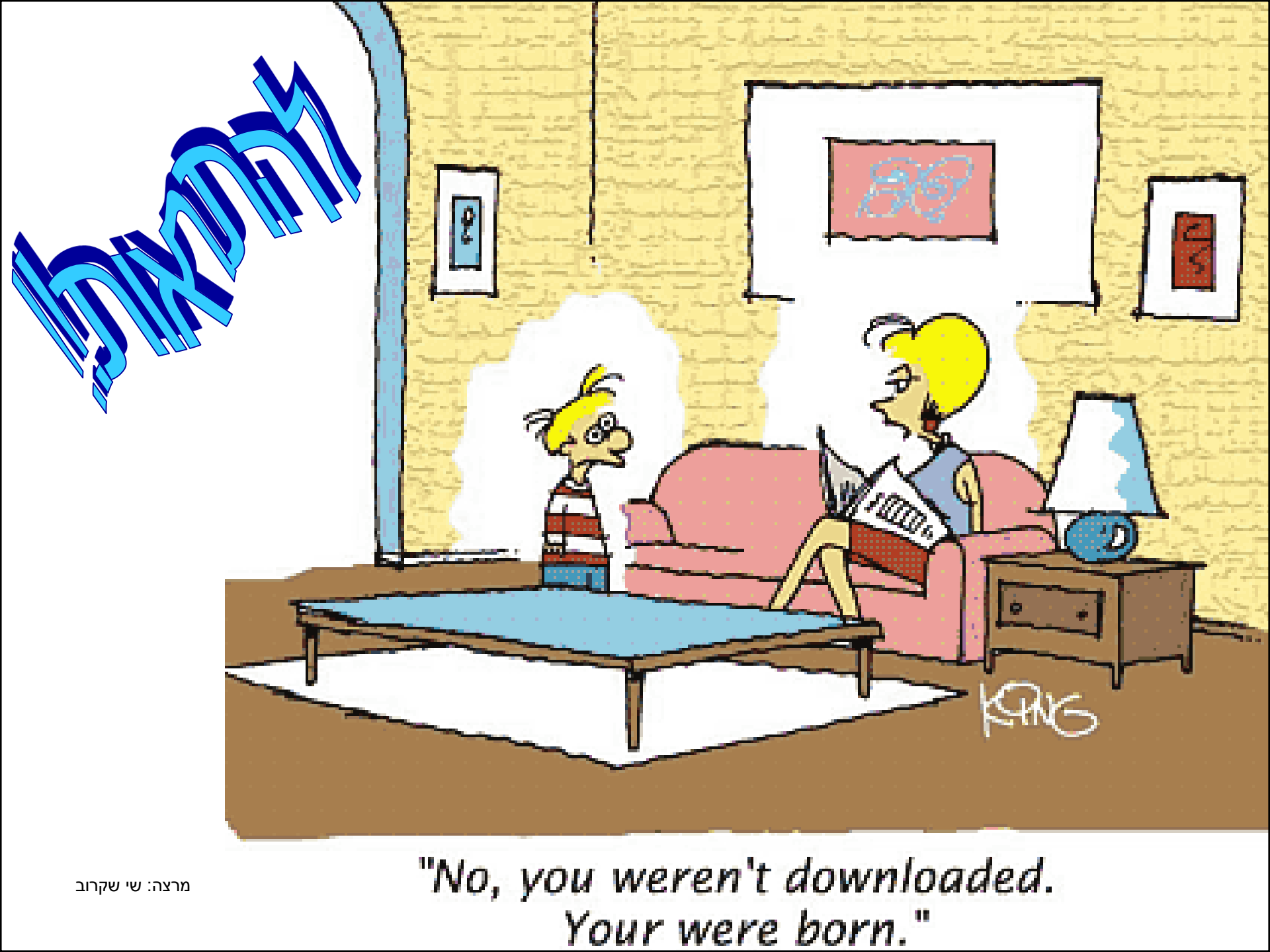

מרצה: שי שקרוב